

Artist mewn Sgwrs: Frances Disley, 24 Awst 2022

David Cleary: Gwych. Iawn. Gadewch i mi roi cyflwyniad cyflym i bawb i Fran. Felly mae Francis Disley yn artist amlddisgyblaethol wedi'i leoli yn Lerpwl gydag arfer sy'n rhychwantu cerflunio, cyfranogiad, perfformio, a gosodwaith. Mae Disley yn cael ei ddylanwadu gan yr effeithiau therapiwtig y gall celf a hyd yn oed gwrthrychau unigol eu cael ar hwyliau, boed yn arogl tawelu deilen mynawyd y bugail neu'n arwyneb llyfn cerrig mân wedi'u gorchuddio â'ch palmwydd.

David Cleary: Dros, bron i flwyddyn bellach, ers mis Hydref, rydw i a Frances wedi bod yn gweithio ar brosiect o'r enw cwrdd â mi wrth yr afon.

David Cleary: Fel cefndir cyflym i'r prosiect cafodd ei ysbrydoli gan y rhwydweithiau sy'n digwydd ym myd natur, sy'n galluogi cymunedau o blanhigion a bywyd gwyllt i ffynnu, rhannu maeth a rhannu rhybuddion traws-rywogaeth. Nod cwrdd â mi wrth yr afon yw croestorri troshaen ac amlygu'r edafedd cysylltiol rhwng celf, y tir a phobl sy'n byw yng Ngogledd Cymru. Wedi'i gymryd mor raddol fel clwb rheolaidd a gynrychiolir gan gymunedau lleol planhigion brodorol Conwy a Fran Disley. Mae'r prosiectau wedi bod yn weithredol ers gwanwyn 2022 fel cydweithrediad crwydrol rhwng rhwydweithiau dynol ac eraill sydd wedi'u cysylltu gan Afon Conwy a'i llednentydd.

David Cleary: Yn ystod y rhaglen, bu'r clwb yn cymryd rhan mewn cyfarfyddiadau gwledig yng Nghapel Curig, Coed Hafod ac RSPB Conwy a gweithdai yn y Fenter Iaith, Llanrwst a chanolfan Ddiwylliant Conwy yng Nghonwy, lle mae'r clwb yn arafu ac yn cyfnewid gwybodaeth a hanes gyda'r planhigion ac o'u cwmpas, sydd yn byw yn y tri safle hyn.

David Cleary: Ni fyddai'r prosiect hwn wedi bod yn bosibl heb y cydweithredwyr a gymerodd ran. Felly hoffem aros yn enfawr, diolch i bawb a fu'n rhan o'r prosiect. Mae hyn yn cynnwys Iona, Myfanwy Sheila, Linzi, Irene, Janey, Mair, Eirlys, Sharon, George, Jim, Delyth a Rhiannon. A diolch hefyd i'r aelodau newydd. Pwy sydd wedi dod at ei gilydd yn ystod cyfnod preswyl Utopias Bach yn y Gofod Prosiect yn ystod yr arddangosfa. A'r bobl hyn yw

Lindsey, Lisa, Gaia, Samina, Wanda, Seran, Kar, Peter, Trine, Sarah, Mary, Jeff, Helen, Steph, Sian, Ahmed ac Anna.

David Cleary: Felly dyna'r math o drosolwg o'r hyn rydyn ni wedi bod yn ei wneud a phwy sydd wedi bod yn cymryd rhan a dwi'n meddwl ein bod ni'n mynd i ddechrau'r sgwrs trwy wneud yw rydyn ni'n mynd i ddangos un o'r ffilmiau rydyn ni wedi'u cynhyrchu i chi ond dwi'n meddwl beth oeddw'n i'n mynd i awgrymu yw bod Fran, os oeddech am ei gymryd o fan hyn a rhoi cyflwyniad bach i bobl.

Frances Disley: Ie. Felly roeddem yn meddwl i roi ychydig o gyd-destun i chi y byddem yn dangos un o'r fideos a gynhyrchwyd ar gyfer y math o allbwn sy'n digwydd sydd yn yr oriel ar hyn o bryd. Fel y dywedodd David, rydym yn fath o, roedd y prosiect yn dilyn afon Conwy, hyd at; O RSPB Conwy hyd at Gapel Curig. Ac roedd gennym ddiddordeb yn y ffordd y mae'r afon honno'n arbennig yn dangos y tirweddau hynod amrywiol hyn, felly'r rhagosodiad cychwynol oedd dod i adnabod yr holl blanhigion ar hyd y ffordd, ac i ddod i adnabod rhai pobl hefyd ac ar y cyd yn cael profiad dysgu ar y cyd, gan ddod ar draws y planhigion hyn a dod ar draws ei gilydd, a chyda thywyswyr a wahoddwyd ar hyd y ffordd. Felly byddaf yn siarad ychydig mwy am hynny yn nes ymlaen, ond roedd gennym bobl sy'n adnabod y dirwedd yn dda ac yn gwybod y rhywogaethau planhigion a allai, ein cyflwyno iddynt. Ac yna'r eiliadau allbwn hyn lle bydden ni'n dod at ein gilydd ac yn edrych a chwarae gyda'r planhigion a dod i'w hadnabod ychydig yn fwy.

Frances Disley: Yn rhedeg ochr yn ochr ag ef. Roeddem; roeddwn bob amser yn ddigon ymwybodol ein bod, ar ddiwedd y prosiect, eisiau cael rhyw fath o gynrychiolaeth fel y gallai pobl brofi mewn ffordd yr oeddem wedi'i brofi ein hunain o fewn y dirwedd. Felly roedd gennym ni wneuthurwr ffilmiau, George Ellis a fu'n cydweithio i wneud dwy ffilm.

Frances Disley: Mae un ohonyn nhw wedi'i phoblogi gan y bobl a oedd yn rhan ohono y gallwch chi ddod o hyd iddo ar-lein, ond mae'r ffilm arall, mae'n teimlo fel ychydig o lythyr cariad at y dirwedd. Felly mae'n dilyn yr afon, yn ei dilyn yn ôl i lawr. Ac, mae i fod i deimlo fel ychydig o fyfyrddod o fewn y dirwedd ac mae... wedi'i fwriadu i fod yn synhwyraidd.

Frances Disley: Felly mae yna lawer o synau gwriadog ac mae i fod i fod fel cyfarfyddiad trochi yn y dirwedd gymaint ag y gallwch chi trwy waith fideo. Felly dim ond saith munud o waith yw e, rhywbeth oedd yn bwysig iawn i mi ac

roedden ni am y ffilm yw bod y planhigion yn cael eu cynrychioli ar hyd y ffordd a'u bod nhw'n cael eu henwi hefyd. Felly mae yna deitlau i mewn 'na ar gyfer pob un o'r planhigion fel ei fod yn teimlo fel ychydig o ddiolchgarwch i'r dirwedd i'w hadnabod a'u cydnabod. Felly maen nhw yno drwy'r amser, ac mae enwau'r planhigion, yn arwain gyda'r Gymraeg ac yna gyda'r enw Saesneg wrth eu hymyl hefyd.

David Cleary: Gwych. Diolch Fran. A ddylwn i ei chwarae nawr?

Frances Disley: Ie.

Frances Disley: Hyfryd.

David Cleary: Ie, roedd hynny'n neis iawn. Edrych yn ôl ar hynny ac ailymweld â'r lleoliadau hynny. Hynny yw, roedd un peth oedd yn dod ataf pan oeddwn yn gwyllo a oedd yn amlwg yn newid tymhorol yn yr amser yr ymwelom â'r lleoedd hynny yn ddiddorol iawn o ran sut y gwnaethom ddechrau yng Nghapel Curig yn gynnar yn y gwanwyn ac yna wrth i ni symud ymlaen trwy'r prosiectau, daeth pethau'n llawer mwy bywiog yn wyrdd a gwyrddlas, ond roedd hynny'n beth eithaf braf i'w greu fel lleoliad efallai, ond efallai fel y cwestiwn cyntaf i chi, Fran a'r hyn rwy'n meddwl amdano yw, yn enwedig yn ystod yr ychydig flynyddoedd diwethaf, yn enwedig trwy gydol ac ar ôl y pandemig oherwydd bod eich gwaith wedi canolbwyntio mwy ar y rhai nad ydynt yn ddynol a'r dirwedd a sut mae bodau dynol yn gosod eu hunain o fewn hynny a hyn mewn ffordd debyg, dechreuodd y prosiect hwn gyda'r dirwedd. Felly efallai tra bod y fideo yn dal yn ffres ym meddwl pawb, gallwn ni siarad ychydig am bwysigrwydd tirwedd Gogledd Cymru a'n taith ag ef.

Frances Disley: Ie, yn sicr. Ac efallai i'w roi yn ei gyd-destun, fe ddisgrifiaf ychydig am fy arfer fy hun cyn gweithio yn ardal Conwy, fel, David, soniasoch am weithio gyda phlanhigion a'r dirwedd a'r math hwn o ddarganfyddiad o gymuned y tu hwnt i'r ddynolryw. cymuned ac fel rhyw fath o ailddeffro neu, byddwn i'n dweud epiphany, ond rwy'n teimlo bod hyn i gyd yn debyg iawn i ailddeffro'r cysylltiad sydd gan bob un ohonom â'r dirwedd, ond mae pobl yn aml yn teimlo eu bod wedi'u cau allan neu mae'n teimlo bod yna borthorion i hynny, neu, mae'n teimlo bod yna rywbeth a allai atal pobl rhag gwneud y cysylltiad hwnnw, fel ble rydych chi hyd yn oed yn dechrau? Ac rydw i wedi bod yn gweithio'n fwy diweddar, wel, wyddoch chi, cyn y prosiect hwn gyda sut rydych chi'n cael mynediad at blanhigion a natur ... casáu hynny. Rwy'n gweld y gair natur yn broblematig oherwydd mae'n ffordd ddiog o ddweud popeth nad

yw'n ddyn neu'n ddynol, sydd ddim yn ddigon penodol. Ddim yn ddigon caredig na pharchus mewn rhyw ffordd. Ond beth bynnag, ond yn fwy tebygol, yn fwy cyffredin yn fy nhirwedd leol, rwy'n byw yn Lerpwl ac wedi gweithio ar brosiectau yn yr ardal leol ac yn Leigh ac yn meddwl yn fawr iawn beth yw'r anialwch sydd yma yn yr an-ainialwch, chi'n gwybod? Fel, y gweithred radical o gydnabod chwyn tebyg sy'n tyfu allan o goncrit ac edrych ar werthoedd meddyginiaethol yr holl blanhigion gwrthgyferbyniol hynny sy'n ein dilyn ni o gwmpas a sut mae angen i ni ail-fywiogi neu ailgysylltu â'r pethau hyn, Rwy'n meddwl bod bywyd wedi'i gefnogi trwy'r gwerth meddyginiaethol i gyd a phob math o ffyrdd eraill. Felly y gwahoddiad i ddod i Ogledd Cymru a'r ardal arbennig honno, oedd yn ie, ie, ie. Ac yna'n frawychus iawn, oherwydd doeddwn i ddim yn gwybod ble i ddechrau o ystyried ei fod yn teimlo fel y math hwnnw o orlethu, roeddwn i wir yn teimlo. Fel sut ydych chi hyd yn oed yn dechrau?

Frances Disley: Felly mae'n teimlo fel bod y prosiect wedi'i rannu dod i adnabod - dod i'w adnabod. A phwyntiau mynediad? Sut ydych chi, sut ydych chi'n dechrau? Wel, rydyn ni'n llythrennol am gymryd ein hamser ac edrych ar bopeth sy'n tyfu. Wyddoch chi, mae, ac mae yna mewn gwirionedd, felly roedd yn rhaid i ni roi fformiwla ar waith i wneud i hynny ddigwydd.

Frances Disley: Felly dewis lleoedd i ddechrau, dod o hyd i bobl o'r gymuned leol a allai fod â pherthynas neu beidio â'r dirwedd honno a'r planhigion hynny, ac yna ei ddarganfod gyda'n gilydd. Felly mae gen i ddiddordeb mawr mewn dysgu ar y cyd. Felly. Yn ddiweddar, mae ein holl weithiau wedi teimlo fy mod yn darganfod pethau, ond nid wyf am ei wneud ar fy mhen fy hun oherwydd dyma'r pwynt mwyaf cyffrous i mi. Felly bobl eraill, rwyf am ddod â phobl eraill ar y daith honno. Felly fi, rydw i'n teimlo fel fi hefyd, rydw i'n teimlo, os gallwn ni gysylltu â'r planhigion sydd o'n cwmpas a'u cydnabod trwy dreulio amser gyda nhw. Nid yw'n golygu bod yn rhaid i chi wybod yr enwau Lladin a hynny i gyd, botaneg yna rydym yn fwy tebygol o'i ddiogelu ac yna rydym yn eu gweld fel rhan o'n cymuned werthfawr. Felly dyna fy nod cyffredinol gyda'r holl bethau hyn ar hyn o bryd.

David Cleary: Oherwydd ei fod ychydig fel pe bai'r dirwedd neu'r planhigion yr oeddem ynddynt, gyda chyfranogwyr cyfartal â'r bobl a gymerodd ran. Ond pan oeddech chi'n sôn am borthorion neu bobl, neu sut mae'r maes botaneg hwn, neu'r math dynol o gategoreiddio planhigion a natur, fel y dywedwch. Fel hyd yn oed y term, mae 'gwledig' yn derm rhyfedd iawn, oherwydd mae 'trefol' yn rhywbeth sy'n bodoli o fewn tirwedd wledig beth bynnag felly mae hyd yn

oed creu'r diffiniadau hyn neu'r deuaidd rhwng pob un o'r pethau gwahanol hyn yn beth dynol iawn i'w wneud.

David Cleary: Ac mae hynny bron fel proses o ddatgysylltu sy'n digwydd. Neu rydych chi'n cael eich geni mewn sefyllfa sy'n awtomatig, rydych chi naill ai'n cael eich geni neu'n dod ar draws sefyllfa sydd wedi'i chynllunio i'ch dieithrio chi oddi wrthi mewn ffordd.

Frances Disley: Ie.

David Cleary: A dwi'n meddwl mai un o'r pethau wnes i wir fwynhau am hyn oedd, doedd dim rhaid i chi fod ynddo fel arbenigwr mewn planhigion neu arbenigwr ar y dirwedd neu beth bynnag. Roedd yn fwy o ryw fath o brofiad gweledol fel yna o fod gyda'n gilydd a bod, treulio amser gyda'r planhigion, mewn ffordd a oedd, mewn gwirionedd, yn fwy personol neu'n debyg i agosrwydd mewn ffordd, sydd ddim yn fy marn i... Hynny yw, oherwydd dwi'n cofio pan ddigwyddodd y pandemig ac roedd yna fath o gysylltiad ar unwaith roedd gen i fel y coed oedd yn fy ngardd ac mae hynny'n fath o gael ei gario drwodd i'r gwaith a ddechreuais ym Mostyn. Ond rwy'n meddwl ei bod hi'n ddiddorol iawn sut mae'r broses honno o arafu yn wirioneddol bwysig hefyd.

Frances Disley: Ie. Ie. Ac rwy'n meddwl, pan oeddech chi'n siarad, yna roeddwn i'n meddwl am fel, y newid hwyliau o fod yn y lleoliadau hynny, jyst, roedd yn fath o newid pethau a hefyd... ie, mae'n codi'r hwyliau ac yna hyd yn oed gan ddod â... ie, mae'n codi'r hwyliau ac yna hyd yn oed yn dod â ... felly i esbonio i bobl hefyd, fe wnaethom ymweld â thri safle yr ydym wedi sôn amdanynt o'r blaen sydd â'r gwahanol fathau hyn o rinweddau tebyg iddynt ac yna casglwyd sbesimenau planhigion yn y ffyrdd tyneraf felly dim dadwreiddio, dim byd llym. Ac yna aethon ni â nhw yn ôl i'r lleoedd hyn. Ac yna fel grŵp, edrychon ni arnyn nhw. A hyd yn oed i ddechrau dwi'n meddwl bod y sesiwn gyntaf roeddwn i wedi'i chynllunio yn y Fenter, yn Llanrwst, yn meddwl y gallwn ni wneud y gweithgareddau hyn i gyd ac fe wnes i'r cyfan yn llawn o bethau oedd yn gymhleth iawn. Ac fe gymerodd dipyn o amser i mi fod yn ostyngedig a bod fel, wel mae gennym ni'r chwyddwydrau hyn, gadewch i ni dreulio'r amser yn edrych arnyn nhw a gadael i hynny fod yr hyn a ddigwyddodd. Felly dim ond arafu mewn gwirionedd wedyn, gan ganiatáu i'r adleisiau o ble rydym wedi bod yn fath o fod gyda ni a threiddio drwy'r gofod. Ac fe wnaethon ni dreulio oesoedd yn edrych ar y planhigion a hefyd y bobl yn yr ystafell. Yr oedd, gan ddod â'u gwybodaeth eu hunain neu, perthnasau blaenorol. Dw i'n nabod Myfanwy yma heddiw. Roedd hi'n wirioneddol hael

gyda rhai o'r ffyrdd y mae'r dirwedd a'r planhigion wedi ymwreiddio yn ei bywyd. A dyna, roeddwn i'n meddwl am hynny hefyd, fel pan aethon ni i fyny am ein taith ymchwil gyntaf i Gapel Curig, felly cawsom olwg ar y gofodau hyn o'r blaen, a fi a Rhiannon oedd un arall o'r bobl oedd yn trefnu popeth. Roeddem yn edrych ar y planhigion hyn ac yn meddwl am y ffordd weithgynhyrchu hon o wneud cysylltiadau a sut mae ailgynnau hyn? Ac yna roeddem yn edrych drosodd ar y ffermwr ac yn meddwl, "O fy Nuw, mae ganddo berthynas mor ymarferol â'r dirwedd hon yn y planhigion hyn oherwydd, ac mae'n gwybod beth maen nhw'n ei wneud oherwydd ei fod yn rhan o'i fodolaeth. Wyddoch chi, nid yw, rwy'n meddwl ei bod hi'n bwysig iawn cydnabod hynny. Y bobl. Y bobl sy'n byw ac yn gweithio gyda'r dirwedd neu sydd wedi cael eu magu, yn ei aroglu ac yn ei fwyta ac yn gwerthfawrogi hynny i gyd. Felly nid ymchwil o farn y botanegwyr o reidrwydd sy'n cyfrif gyda'r pethau hyn, mae cymaint o wybodaeth wedi'i gwreiddio yn y bobl sy'n byw o fewn y dirwedd a hynny ac rwy'n meddwl ei bod yn teimlo'n braf rhywsut darganfod hynny a dogfennu hynny, ond ceisio ei wneud yn gymaint o berthynas ddwyochrog â phosibl. Fe ddechreuon ni ar y dechrau sôn am beidio â bod yn echdynnol gydag unrhyw un o hyn. Nid yw fel ein bod ni'n dod i mewn a gallwn ddal hyn i gyd ac yna rydyn ni, wyddoch chi, yn honni'r cyfan ac yn symud i ffwrdd fel ei fod yn teimlo fel rhannu ysgafn, chi'n gwybod?

David Cleary: Ie. Oherwydd rwy'n meddwl mai un o'r pwyntiau allweddol amdano hefyd oedd ei fod yn ofod inni gwrdd â phobl hefyd. Ac oherwydd eu bod yn rhan wirioneddol hanfodol ohono oherwydd dyna'r prif... dyna oedd un o'm prif gymhellion oherwydd roeddwn i'n gwybod eich bod chi'n gweithio llawer gyda'r dirwedd a'r cysylltiad hwn rhwng bodau dynol a phlanhigion, ond dyna oedd y syniad o fod, ceisio bod mor gydweithredol â phosibl. A phan oeddech chi jest yn sôn am Fenter Iaith a'r stwff roedden ni'n ei wneud yng Nghanolfan Ddiwylliant Conwy hefyd, a, hyd yn oed cael rhywun fel Rhiannon, Rhiannon oedd Cydlynnydd Prosiect y prosiect. Un o Fethesda ydy hi. Mae ganddi hi, mae hi'n artist hefyd. Mae ei hymarfer yn hynod gysylltiedig â'r dirwedd fel ceramegydd. Ac roedd yr holl bethau hyn yr oedd hi'n eu cyflwyno i'r prosiect, a oedd wedi'u gwreiddio'n fwy neu'n fwy cysylltiedig, a thrwy hynny roeddem yn gallu cysylltu â rhywbeth pe baem allan yn gweithredu ar ein pennau ein hunain neu'n dod i mewn fel yn goswng i lawr a math o barasiwtio mewn, ni fyddai wedi gweithio. A dwi'n meddwl, unwaith eto, ei fod hyd yn oed yn meddwl am y llyfrau a'r stwff ddaeth â Myfanwy ac Iona i ni, oherwydd dyna oedd, roedd y pethau hynny mor ddiddorol a theimlo, mor dangynrychioledig, yn enwedig o fewn sefydliad celf gyfoes, fel Mostyn hefyd. . Ond y grwpiau y bu i ni gysylltu â nhw oedd y Well Women a oedd yn grŵp

cefnogi merched yn Llandudno. Ac wedyn roedden ni wedi cyfarfod Iona drwy Gymdeithas Edward Llwyd, ac yna ei rhwydweithiau, ei ffrindiau a phobl trwy ei chysylltiadau yn Llanrwst felly roedd gennym y math yma o gymysgedd o bobl oedd i gyd wedi eu cysylltu gan yr afon. A thros amser y tyfodd, a oedd yn teimlo, a oedd yn neis iawn. Teimlodd, roedd yn teimlo'n gynnes ac yn groesawgar iawn. A ddim yn gwybod a oeddech chi eisiau unrhyw beth i'w ychwanegu at hynny...

Frances Disley: Ie. Yr holl beth hwnnw am, oherwydd pan oeddwn yn sôn am yr hyn i siarad amdano yn y sgwrs hon y soniasom amdano, fe soniais weithiau am fy agwedd braidd yn anhrefnus at brosiectau oherwydd ei fod yn rhannol trwy fwriad oherwydd rwyf am iddynt gael bywyd o. eu hunain, ond weithiau mae hynny'n ddrislyd iawn i unrhyw un sydd am gymryd rhan. Achos, beth yw hyn? Ond roedd cymaint o le ynddo i fod o amgylch dynameg y grŵp a'r hyn yr oedd ei eisiau a'r wybodaeth a ddaeth gyda nhw, ac roedd yn teimlo fel, rwy'n teimlo bod rhywbeth anhygoel yn dod o gymryd y risg o chwalu unrhyw fath o hierarchaethau o Rwy'n artist profiadol. Rwy'n dod â hyn i chi, chi yw'r derbynydd o hynny. Roedd yn teimlo fel ein bod ni'n hongian allan, yn rhannu straeon ac yna'r rheini'n adeiladu straeon eraill, a byddai pobl yn dod yn ôl i mewn ac yn dweud, a dweud y gwir, rydw i newydd sylwi ar yr holl bethau hyn yn fy ngwair a nawr ni allaf stopio edrych ar y eithin a'r holl bethau hyn.

Frances Disley: Felly roedd yn teimlo fel bod yna sibrwd a oedd yn ysgogi pob math o atgofion a sgysiau fel bod yr holl beth yn bendant yn ymateb i'r lleoliadau penodol hynny a bod deinameg y bobl benodol hynny a llais pawb yn cael ei werthfawrogi. Rwy'n hoffi meddwl bod llais pawb yn cael ei werthfawrogi o fewn hynny. Ac roedd yn teimlo'n hael iawn ac yn hwyl. Wrth edrych ar y fideo pan oeddwn i a George yn rhoi'r ffilm at ei gilydd ar gyfer y fideo sy'n fwy cynrychioliadol o'r bobl sy'n dod ar draws y dirwedd, mae cymaint o chwerthin, roedd yn gymaint o hwyl ac yn gymaint o bleser i fod yn rhan ohono..

David Cleary: Ie, dwi'n meddwl mai dyna hefyd oedd y stwff roedden ni'n clywed ohono pan oedd pobl yn gadael sesiwn ac yna'n dod yn ôl ac wedyn roedden nhw'n dweud wrthon ni beth roedden nhw wedi bod yn ei weld yn yr ardd felly roedd hi'n braf iawn gweld hynny a dyna oedd math o ffordd o fesur bod y prosiect yn gwneud yr hyn yr oeddem am iddo ei wneud, oherwydd roedd yna bobl yn arafu'n fwriadol ac yn cydnabod, ac rwy'n meddwl bod pawb ar ryw adeg, rwy'n meddwl y dylai pawb ei wneud. Ac mae'r un achos o edrych i fyny ac edrych i lawr ar eich llwybrau arferol, yr ydych chi'n eu cymryd

ar eich bywyd bob dydd. Mae fel caniatáu amser i chi'ch hun gydnabod fel sydd yna, mae'r wlad yn eich cefnogi chi i fod yno hefyd.

Frances Disley: Ydw. Ond mae'r cysyniad hwnnw'n teimlo'n rhy fympwyol i mi, wyddoch chi, fel y syniad yna o debyg, gwnewch yn siŵr eich bod chi'n cydnabod natur tra rydych chi allan ynddo. Bwriadau da, ond nid yw'n benodol. Tybed sut, a oes pethau sy'n aros, boed, oherwydd mae pob un ohonom eisiau ap sy'n gwneud peth. Neu ar nos Fawrth rydyn ni'n gwneud hyn a dwi'n meddwl yn llwyr fod hynny'n broblem sydd gen i. Dydw i ddim yn mynd allan i ryfeddu a chwarae ym myd natur a gweld beth sy'n digwydd.

Frances Disley: Felly rhoddodd hyn bwrpas a strwythur iddo, ond tybed sut yr ydych yn gwneud i hynny ddigwydd. Fel, rydych chi'n gwybod beth ydw i'n ei olygu?

David Cleary: Ie. Mae fel ei wneud yn ddefnyddiol ynddo neu sut y gall fod o ddefnydd i bobl mewn gwirionedd. Dyna'r peth, oherwydd mae'n ymdroelli'n syth i'r pwynt nesaf roeddwn i'n meddwl amdano, sut ydych chi'n ei wneud yn ddefnyddiol? A beth yw pwrpas dod ag ef i gyd-destun oriel. Neu beth yw pwrpas dod ag ef i ryw fath o ofod byw dan do? Fel y Gofod Prosiect ym Mostyn ac oherwydd ein bod yn siarad llawer am beth ydych chi'n ei alw? Gan nad yw'n teimlo fel arddangosfa ac nid yw'n ymddangos yn hollol iawn yn y ffordd honno, fy mhrofiad o'n hanes o gydweithio, oherwydd y cyfarfyddiad cyntaf a gefais oedd Oriel Humber Street lle roeddwn i'n gweithio ac yna cawsoch sioe yno a sut y gwnaethoch chi greu gofod a oedd yn wirioneddol ryngweithiol, cyfranogol, math o hwyl ac annisgwyl ar gyfer rhai orielau anhyblyg iawn lle byddwch yn cael gwybod am y pethau teimladwy ac mae'n brofiad hynod ddwys ac anghyfeillgar i lawer o bobl. Ac yna roeddech chi bob amser yn gwneud y peth hwn lle, oherwydd rwy'n meddwl mai'r hyn y des i ar ei draws oedd bod ganddo ryw gysylltiad perthynol â bywyd y tu allan i'r oriel honno hefyd. Ond efallai, roeddwn i'n mynd i ofyn cwestiwn y gallech chi siarad ychydig am sut daeth y prosiect hwn i'r oriel ac efallai beth oedd ein proses feddwl wrth wneud hynny efallai?

Frances Disley: Ie. Achos mae'n un ddoniol oherwydd dwi'n meddwl weithiau mewn sefydliadau bod yna ddatgysylltu rhyfedd â, beth sy'n cael ei weld fel gwaith cymunedol neu mae'n teimlo weithiau gall pethau deimlo fel rhywbeth ychwanegol neu rywbeth nad yw, mae hynny'n rhywbeth ychwanegol, ie, mae'n debyg y byddwn i'n disgrifio a hynny'n wael iawn, ond roedd yn teimlo ei bod yn bwysig cael pwynt rhannu neu bwynt mynediad i roi'r egni a

gasglwyd drwy'r prosiect. Achos dwi'n meddwl yn aml... felly fe wnaethon ni bopeth, gyda gofodau oriel, a gosodiadau i mi, does gen i ddim diddordeb mewn olion nac adleisiau marw o gyfarfyddiad i fod yno i bobl eu gweld oherwydd mae'n teimlo'n ddadchwythedig i fod, ie, roedd hynny'n edrych fel ei fod yn llawer o hwyl ond rydw i wedi fy eithrio a does dim lle ynddo i mi. Felly rwy'n meddwl ei fod yn allweddol, roedd yn allweddol bod rhyw fath o gwestiynau heb eu hateb ynddo. A rhyw lefel o ryngweithioldeb yno. Felly nid oedd yn teimlo fel dogfennaeth o'r math hwn o brosiect a chyfres o gyfarfyddiadau yn unig ydoedd. Felly'r bwriad y tu ôl i'r ffordd y cafodd y gofod ei siapio oedd ei fod yn teimlo y gallai pobl barhau i gymryd rhan. Mae'r ffenestr hon i'r dirwedd hon nad yw o bosibl ychwaith... buom yn siarad yn gynharach hefyd am yr arfordir yng Ngogledd Cymru yn teimlo'n hollol wahanol i'r dirwedd sydd wedi'i gosod yn ôl a hefyd y cymunedau o bosibl a hynny pan oeddem yn meddwl i ddechrau am beth i'w wneud ag ef a sut beth sydd o bosibl heb wawrio ar hyn o bryd. Felly roedd hi'n teimlo, o drafodaethau cynnar, y gallai fod yn bwysig cael y dirwedd yn Llandudno, sy'n eistedd y tu ôl iddo ac o bosibl y cymunedau sy'n byw y tu ôl iddo. Gwn fod hynny'n rhywbeth y buom yn siarad amdano, ond hefyd y syniad y byddai adleisiau o'r naws hon y soniais amdanynt, sut yr oeddem i gyd yn teimlo pan oeddem yn y goedwig, wedi'ch amgylchynu gan y llus sydd y tu ôl i chi ac yn cerdded yn y mwsogl gyda'n traed noeth, pob un o'r mathau hynny o gyfarfyddiadau rhyfeddol.

Frances Disley: P'un a oedd yna ffordd y gallech chi hyd yn oed ddal , dim ond ychydig o hynny fel ei fod yn teimlo y gallech chi ei brofi heb fod yn y dirwedd honno mewn gwirionedd. Oherwydd mae yna hefyd resymau pam na all pobl gael mynediad i'r dirwedd honno. Buom yn siarad am fynediad hefyd, mae llawer o resymau lle na all pobl gael mynediad iddo.

Frances Disley: Felly ie. Felly roedd yn fath o bwysig dal hwnnw fel y gellir ei luosogi a'i fod yn eistedd ar y rhyngrwyd a bod pobl yn gallu gwyllo'r ffilmiau hynny. Ond efallai bod yna lefel o brofi sy'n digwydd yn y gofod hefyd ac Utopias Bach yn cymryd, fel ail-fywiogi'r gofod ac fel ail-weld y gofod a gweithio gyda'r offer sydd yno ac anadlu bywyd newydd i mewn iddyn nhw yn wirioneddol anhygoel. Roedd David yn siarad am y prosiect a wnes i yn Oriel Humber Street. A llenwais lawr uchaf y gofod hwnnw gyda phlanhigion meddyginiaethol a bwyd, a chael y manau eistedd hyn ac yna fe wnaethom gomisiynu rhai artistiaid i wneud bwrdd gweithdy ymarferol, ac yna roedd y rhaglen gyfan yn llawn artistiaid eraill yn dod i wneud pethau gyda'r cyhoedd a wnaeth i'r prosiect barhau i symud ymlaen. Felly, mae'n cael ei drosglwyddo i rywun arall sydd wedyn yn gwneud pics neu, yn lluosogi planhigion neu'n

tylino toes ar gyfer pryder. Felly ie, dwi'n meddwl fel y ffaith ei fod yn cydnabod ei werth, fel gofod gweithredol hefyd yn cydnabod y gall gofodau oriel weithiau deimlo ychydig fel pennau marw, fel...

David Cleary: Fel amgueddfeydd.

Frances Disley: Ie. Fel ffactor amgylchynol sy'n eithaf caled a llym a dychrynlyd, rwy'n meddwl yn fy uchelgais ar gyfer y gofod hwnnw y gall pobl gael rhywbeth ohono, llwyth o wahanol lefelau. Fe allech chi eistedd i ffwrdd yno os oes gennych chi gur pen ac mae'n gwneud i chi deimlo ychydig yn well ac nid ydych hyd yn oed o reidrwydd yn meddwl 'Rwy'n dod yma i ymgysylltu â'r gwaith celf hwn' neu fod gennych chi ddiddordeb mewn planhigion ac mae'r gynrychiolaeth hon o blanhigion neu os ydych am chwarae gyda'r paent, a wnaed o'r sbesimenau planhigion y daethom o hyd iddynt. Felly rydych chi'n dechrau cydweithio â'r dirwedd pan fyddwch chi yn y gofod hwnnw hyd yn oed os nad ydych chi wedi bod ynddo.

David Cleary: Oherwydd i ni ddechrau gyda'r ffilmiau, dyna oedd y peth cyntaf. Beth allech chi ei gysylltu â'r ffilmiau hynny yn y gofod hwnnw? Pa bobl allai ag ef? Felly fe wnaethoch chi sôn am y paentiau, sydd i gyd, maen nhw i gyd yn gregyn wedi'u llenwi â dyfrlliwiau wedi'u seilio ar blanhigion ac, rwy'n cofio'r blodau eithin, y sbrws, y Dderwen, y Wernen Catkins. Mae yna nofel...

Frances Disley: Ie.

David Cleary: Ond yn y ffordd honno y mae pobl yn dod ar draws planhigyn, yn ei ffurf arall wedi mwstanu neu yn y ffordd drawsnewidiol hon, mae bron ychydig fel fy helpu mewn ffordd oherwydd rydych chi'n ei weld yn y fideo o'r cynhyrchiad gwirioneddol o'r paent a'r roedd y grŵp hefyd yn bresennol ac yn dyst i sut roedd y pethau'n cael eu gwneud fel ei bod yn broses llawer cynhesach eto, yn hytrach na llinell gynhyrchu mewn ffordd.

Frances Disley: Mae hefyd yn esgus i chwarae gyda phlanhigion heb hyd yn oed wybod eich bod chi'n chwarae gyda phlanhigion hefyd. Fel yna cydweithio gyda phlanhigion ac yna efallai eich bod yn ei werthfawrogi mewn ffordd wahanol. Fel, oherwydd ei fod yn cyfathrebu ar eich telerau. Mae ganddo'r pwrpas hwn yr ydych chi'n gyfarwydd ag ef ac yna rydych chi'n debyg, 'o, wyddoch chi, gall y goeden honno, sy'n byw ar ddiwedd fy ffordd, wneud hyn, hynny. Ie.

David Cleary: Rwy'n meddwl hefyd, yn y ffordd y mae orielau'n gweithredu, maen nhw'n mesur, llwyddiant arddangosfa yn ôl nifer y bobl sy'n mynd drwy'r drws, er enghraifft, ond yr hyn rydw i wedi'i ddarganfod o'r un hon yw'r amser, yr amser cynyddol y mae pobl yn ei dreulio ynddo. Ac rwy'n meddwl trwy arsylwadau o bobl yn y gofod, oherwydd mae gennych chi ddau fwrdd wedi'u gosod gyda dolenni gemwaith gyda'r chwyddwydrau, gyda samplau o blanhigion, ac un o'r pethau gorau a wnaeth i mi feddwl mewn gwirionedd, serch hynny, fel mae wedi bod yn dda, rwy'n cofio cerdded heibio a gweld mam gyda phlentyn, hanner cysgu yn ei breichiau ac roedd hi'n peintio, ond wrth ddal y plentyn, ac mae hynny'n rhywbeth na allwch chi ei wneud mewn oriel mewn gwirionedd oherwydd rydych chi'n tueddu i fod yn gorfod rheoli y plant mewn amgylchedd reoledig iawn ac rwy'n meddwl bod yna lanast yn y gofod hwnnw, oherwydd mae fel gyda'r hyn y mae Utopias Bach wedi'i wneud, rydym wedi rhoi caniatâd iddynt ychwanegu ato hefyd, gyda chwestiynau ar y wal neu dim ond i ffafrio'r ymholiadau neu ysgogi rhywbeth mewn rhywun y byddant wedyn yn mynd ag ef i ffwrdd wedyn. Felly mae'n debyg i fod, nid mor warchodol â gofod a sut mae'n gweithredu mewn ffordd.

Frances Disley: Ie.

David Cleary: Sy'n fy marn i wedi bod yn bleserus iawn. Ac rwy'n meddwl bod hynny'n fath o, yr hyn sydd ei angen mewn gwirionedd o fewn gofod sefydliadol, drwy wneud pwynt yn y gofod mewnol. Ac yna hefyd ganiatáu i bobl â phlant, pobl sydd ag anghenion mynediad a all eu hatal rhag gallu mynd i leoliad anghysbell, rwy'n meddwl bod hynny'n rhan mor bwysig o'r hyn y dylai oriel fod yn ei wneud. Ac rwy'n meddwl bod llawer o sefydliadau'n cydnabod hynny nawr.

Frances Disley: Ie, ac rydw i'n meddwl mai dyna beth allai artistiaid a grwpiau ei wneud yw, gallwn ni fath o gyfathrebu neu fod yn gyfieithwyr rhyfedd ar ran y dirwedd.

Frances Disley: Felly mae'n teimlo fel y gallwch chi ddal neu fodiwleiddio'r hyn y daethom o hyd iddo a'r hyn y daethom ar ei draws fel y gallai pobl ei wneud yn haws i bobl ei dderbyn a rhyngweithio ag ef. Felly ie, rwy'n teimlo, mae hynny'n dod yn fwy a mwy yr hyn rwy'n meddwl y gall fy rôl fod fel yr hyn y gall artist ei gyfrannu at weithio gyda'r dirwedd na allai gwyddonydd neu fotanegwyr o bosibl ei wneud ar eu pen eu hunain..

Frances Disley: Mae yna rai planhigion sydd wedi ymdroi a oedd yn wirioneddol fel darganfyddiad go iawn, yn enwedig i fyny yng Nghapel Curig y cerddon ni i fyny o amgylch cefn y, beth yw enw'r caffi? Ydych chi'n cofio'r enw?

David Cleary: Siabod.

Frances Disley: Ie. Ac wedyn dyma ni jest yn crwydro o gwmpas y cefn ac wedyn pan wnaethon ni godi i'r copa, gwaelod y Bryniau yno, fe ddarganfyddon ni'r Helyg Mair a dyma'r stwff anhygoel nad oeddwn i erioed wedi dod ar ei draws o'r blaen. Ac mae'n fath o frown derw dwfn iawn, yn galed iawn, fel planhigyn caled iawn gyda'r blagur bach hyn arno, oherwydd mae'n debyg ei fod fel mis Mawrth pan aethon ni i fyny yno. Roedd ei arogl yn anhygoel, fel rhywbeth nad wyf erioed wedi dod ar ei draws o'r blaen ac yn aros yn wir, ac edrychais i fyny a dywedodd ein boi, Jim Langley wrthym ei fod yn cael ei ddefnyddio fel ymlidydd pryfed, felly mae fel ymlidydd mosgito. Ond rwyf wedi edrych arno mewn defnydd meddyginiaethol ac rwy'n meddwl eu bod yn ei alw'n abortifacient felly gall wneud i erthyladau ddigwydd. Felly y math hwn o dywyllwch i'r planhigyn hwn y daethom o hyd iddo. Roedd y defaid wedi mynd yn wallgof, on'd oedden nhw ac wedi bwyta'r top i gyd oddi arno, felly roedd hi'n debyg iawn i'r gwrychog. Ond dyna, dwi'n meddwl mai dyna oedd y, wnaeth fy synnu'n fawr. Ie, roedd yna ychydig o blanhigion y mae'r math hwnnw ohonynt wedi aros yn fy meddwl ac yn teimlo fel darganfyddiad go iawn.

Frances Disley: Hynny yw, i fyny yng Nghapel Curig roeddem yn edrych ar sut mae'r planhigion yn cynrychioli'r hyn sy'n digwydd oddi tanynt a llif y dŵr a'r lleithder ac ar ôl y sesiwn gyntaf yn sylwi ar y ddraenen ddu mae'r ddraenen ddu yn blodeuo ac yna'n gweld o gwmpas Lerpwl ar y ochr y draffordd. Rwyf wrth fy modd â'r ffordd y mae'n debyg ei fod yn treiddio'n sydyn, wyddoch chi, fel sylwi ar arogl eithin. Dydw i erioed wedi edrych yn eithin a'i arogl ac ar un o'n teithiau ymchwil dywedodd Rhiannon i'w arogl. Mae'n arogl fel pîn-afal, dim pîn-afal, cnau coco!

David Cleary: Cnau coco.

Frances Disley: Cnau coco, allwn i ddim cael digon ohono. Ie. Mae yna lwyth ohono sydd wir, sy'n hoff iawn o lingers, pob un o'r cyfarfyddiadau bach 'crafu a sniff' hynny, y teimlad i gyd. Dwi'n meddwl bod yr arogl yn dipyn o beth ffurfiannol a'r holl straeon bach yna, fel Myfanwy ti'n dweud wrthon ni am fynd am bicnic yn y Sorrel ar ochrau'r afon a stwff felly. Rwy'n hoff iawn o

animeiddio'r planhigion hynny. Fel, rwy'n teimlo bod gen i berthynas wahanol â nhw nawr oherwydd eu bod yn gysylltiedig â chyfarfyddiad dynol ac mae rhywun wedi ei animeiddio i mi oherwydd, ar y dechrau buom yn sôn am fod yn ddiolchgar i'r bobl sydd wedi byw gyda'r dirwedd honno sydd wedi rhannu eu gwybodaeth.

Frances Disley: Felly roedd hi'n teimlo ei bod hi'n bwysig bod y ddau berson Delyth a Jim yn mynd â ni o amgylch y dirwedd honno ac maen nhw wedi bod yno dro ar ôl tro ers blynyddoedd a blynyddoedd a blynyddoedd. A gwybod lle mae darn o hwn a darn o hynny. Ac roedd yn teimlo mai nhw oedd y bobl iawn i siarad ar ran y dirwedd honno oherwydd eu bod wedi treulio amser gydag ef ac maent wedi ymrwymo iddo ac mae ganddynt y berthynas wirioneddol hon ag ef.

Frances Disley: Mae'n dod o hyd i'ch pwynt mynediad cywir, felly rwyf wedi bod yn edrych ar y syniad hwnnw o edrych ar blanhigion meddyginiaethol ac yna ar ôl i chi sylwi ar hynny neu eu gwerth, yna rydych chi'n sylwi arnyn nhw ym mhobman ac yna mewn gwirionedd y math hwnnw o afradlonedd, mae gennych chi'r cysylltiad hwn â nhw nawr . Ie, rwy'n teimlo ei fod yn dyner iawn, ond gallai o bosibl fod yn weithred ddefnyddiol, radical, rymusol mewn perthynas â'r hyn sy'n digwydd gyda'r dirwedd a sut rwy'n meddwl pan fydd pobl yn amhenodol ac yn gwybod bod gennym ddatgysylltiad a bod yr amgylchedd yn cael ei niweidio a bod pethau mewn trafferthion, mae'n teimlo bod hyn yn ffordd i chi wneud rhywbeth. Wyddoch chi, o sylwi ar un planhigyn bach, gall math o wneud y cysylltiad hwnnw. Ac yna byddwch yn sylwi pan nad yw yno. Rwy'n teimlo ei fod yn rhywbeth sy'n grymuso ac nid mewn ffordd sy'n eich gwneud yn hunanfodlon. Rwy'n teimlo ei fod yn rhywbeth a allai fod yn ddefnyddiol mewn gwirionedd.

Frances Disley: Darganfyddiad i mi ar y daith gyntaf honno i Gapel Curig oedd pa mor weithgynhyrchu yw ein hamgylchedd hefyd. Fe wnaethom edrych ar y prosiect hwn mor addysgiadol, fel fi a fy nealltwriaeth o'r dirwedd, ond ar ôl i chi sylweddoli cymaint sy'n cael ei reoli neu ei reoli. Mae tirwedd Prydain mewn gwirionedd yn ymyrryd yn aruthrol, fel yr hyn yr edrychasom ar y Coed Hafod, y goedwig, mae'n debyg, roeddem yn edrych ar y nodweddion sy'n dangos ei bod yn goedwig hynafol, wyddoch chi, fel ac mewn gwirionedd nid oes llawer ohoni, na nid llwythi o goedwigoedd hynafol. Ac mae'r Sphagnum Moss hwnnw wedi bod yno am byth. Ac mae'r Blodau'r Gwynt a'r holl bethau hynny yn arwydd bod y gofod hwn wedi bod yma ers amser maith. Rwy'n credu bod yr holl bethau hynny wedi agor fy llygaid yn aruthrol.

David Cleary: Mae gennym ni un o gwestiynau gan Caroline yn gofyn beth sy'n digwydd nesaf? A fydd yna breswylfeydd tebyg eraill yn y dyfodol?

David Cleary: Rwy'n meddwl. O safbwynt Mostyn mae hynny'n ddarn o waith yr wyf yn bendant yn ceisio ei barhau drwy'r rhaglen ddysgu ac ymgysylltu ond rwy'n meddwl ei bod yn hollbwysig bod orielau mewn lleoliadau rhanbarthol fel Mostyn ac eraill yn parhau i wneud gwaith agos iawn gyda chymunedau ond nid yn unig yn lleoliad dysgu ac ymgysylltu. Felly meddwl sut mae'n rhan gyfannol o'r rhaglen. I mi, mae'r prosiect hwn wedi bod bron fel dechrau sgwrs gyda'r wlad ac rwy'n gobeithio y gallwn barhau â'r ddeialog honno wrth symud ymlaen trwy fwy o breswylfeydd. Ond, i chi Fran hefyd, fel eich bod chi'n parhau i wneud gwaith yn y maes hwn yr ydych chi.

Frances Disley: Ie, yn bendant. Ie, ie, ie. Ac rwy'n meddwl ei fod yn teimlo fel ei fod yn ddechrau llwybr a allai fod yn wahanol a all redeg ochr yn ochr â'r pethau sy'n bwysig iawn i mi yn fy marn i. Fel, gwnaethom ymdrechu'n galed i gael cyllid ar gyfer hyn hefyd. Wyddoch chi, byddech chi'n meddwl ei fod yn ffit hawdd a byddai llawer o bartneriaid eisiau bod yn rhan ohono ac nid oedd mor syml ag y byddech chi'n meddwl. Gobeithio y gellir lledaenu'r prosiect hwn ac fel yna efallai ei fod wedi profi ei fod yn werth felly gobeithio y bydd yn hwyluso pob prosiect arall i Mostyn o ran gweithio gyda'r dirwedd a stwff. Achos dwi'n meddwl weithiau, mae angen tystiolaeth o hynny rhywsut.

David Cleary: Hynny yw, mae'n werth nodi ein bod wedi cael cymaint o sgysiau gyda gwahanol sefydliadau a'n bod wedi dod ar draws cymaint o bobl ar hyd y ffordd, ond roedd hyd yn oed y sgysiau hynny, er na chawsant eu cynnwys yn uniongyrchol ar y diwedd, yn wirioneddol hanfodol i'r ffordd yr aethom ymlaen a'r cyfarwyddiadau a aethom a gwnaethom benderfyniad ymwybodol yn y canllaw arddangosfa, sydd ar y wefan gyda'r fideos a phopeth arall, mae pob sefydliad y buom yn siarad â nhw neu grwpiau cymunedol y daethom ar eu traws i gyd i mewn yno fel cydnabyddiaeth o ddweud, mae'r bobl yma, maen nhw'n gweithio, nid dim ond Mostyn sy'n gwneud pethau gyda'r dirwedd. Mae'r gwahanol sefydliadau hyn ar draws gwahanol sectorau, yn gwneud pethau i'w gadw, ond hefyd i gynyddu ymgysylltiad ag ef. Ond, yn bendant mae rhywbeth i'w ddweud am geisio... beth yw yr hyn y gall prosiect artistig ei gynnig, nid yw hynny o reidrwydd yn rhywbeth y gall prosiect sydd yn canolbwyntio ar wyddoniaeth.

Frances Disley: Ydw. Ac rwy'n meddwl bod yna, mae'n debyg bod naifrwydd sydd gennych sy'n ddefnyddiol. Rwy'n meddwl bod hynny'n ymwneud â

gwerthfawrogi unrhyw fath o gyfarfyddiad a pherthynas â'r dirwedd hon, ie, sy'n teimlo bod llawer o le i ddarganfod ynddo.